

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-235/14

**Safe Interenvios SA
κατά
Liberbank SA κ.λπ.**

(αίτηση του Audiencia Provincial de Barcelona για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

«Προδικαστική παραπομπή — Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας — Οδηγία 2005/60/ΕΚ — Μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη — Οδηγία 2007/64/ΕΚ — Υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά»

Περίληψη – Απόφαση του Δικαστηρίου (πέμπτο τμήμα) της 10ης Μαρτίου 2016

1. Προσέγγιση των νομοθεσιών — Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας — Οδηγία 2005/60 — Υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών ως προς τους πελάτες τους — Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία επιτρέπει τη λήψη αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας έναντι των οργανισμών ή των προσώπων που υπόκεινται στην οδηγία σε περίπτωση υπόνοιας νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας — Επιτρέπεται

(Οδηγία 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, άρθρα 5, 7, 11 § 1, και 13)

2. Προσέγγιση των νομοθεσιών — Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας — Οδηγία 2005/60 — Ελάχιστη εναρμόνιση

(Οδηγία 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78)

3. Προσέγγιση των νομοθεσιών — Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας — Οδηγία 2005/60 — Υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών ως προς τους πελάτες τους — Εξουσίες των εν λόγω ιδρυμάτων να λαμβάνουν μέτρα επιμέλειας — Όρια — Τήρηση του εποπτικού ρόλου που επιφυλάσσεται στις αρμόδιες αρχές

(Οδηγίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου 2005/60, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, άρθρα 8 § 2, 9 § 5 και 37, και 2007/64, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/111, άρθρο 21)

4. *Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών — Περιορισμοί — Απαγορεύονται — Περιεχόμενο*

(Άρθρα 56 ΣΛΕΕ και 57 ΣΛΕΕ)

5. *Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών — Περιορισμοί — Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας — Οδηγία 2005/60 — Υποχρεώσεις δέουσας επιμέλειας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών ως προς τους πελάτες τους — Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία επιτρέπει την εκ μέρους χρηματοπιστωτικού οργανισμού εφαρμογή αυξημένων μέτρων δέουσας επιμέλειας έναντι ιδρύματος πληρωμών — Επιτρέπεται — Προϋπόθεση — Τήρηση της αρχής της αναλογικότητας*

(Οδηγία 2005/60 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, άρθρα 5 και 13)

6. *Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών — Ελευθερία εγκαταστάσεως — Περιορισμοί — Δικαιολόγηση από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος — Εκτίμηση με γνώμονα τις γενικές αρχές του δικαίου — Δεν επιτρέπονται μέτρα που δεν συνάδουν προς τα θεμελιώδη δικαιώματα*

(Άρθρα 52 ΣΛΕΕ και 62 ΣΛΕΕ)

7. *Προδικαστικά ερωτήματα — Παραδεκτό — Ανάγκη παροχής στο Δικαστήριο επαρκών διευκρινίσεων σχετικά με το πραγματικό και κανονιστικό πλαίσιο — Περιεχόμενο*

(Άρθρο 267 ΣΛΕΕ· Οργανισμός του Δικαστηρίου, άρθρο 23· Κανονισμός Διαδικασίας του Δικαστηρίου, άρθρο 94)

8. *Προδικαστικά ερωτήματα — Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου — Όρια — Αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου — Περιγραφή και εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς — Εφαρμογή των ερμηνευθεισών από το Δικαστήριο διατάξεων*

(Άρθρο 267 ΣΛΕΕ)

1. Τα άρθρα 5, 7, 11, παράγραφος 1, και 13 της οδηγίας 2005/60, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, έχουν την έννοια ότι δεν αντιτίθενται σε εθνική κανονιστική ρύθμιση, η οποία, αφενός, επιτρέπει την εφαρμογή μέτρων συνήθους δέουσας επιμέλειας ως προς πελάτες οι οποίοι συνίστανται σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς που τελούν υπό εποπτεία όσον αφορά τη συμμόρφωσή τους με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας οσάκις υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας κατά την έννοια του άρθρου 7, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής, και, αφετέρου, επιβάλλει στα ιδρύματα, στους οργανισμούς και στα πρόσωπα που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία να εφαρμόζουν, βάσει δικής τους αξιολογήσεως του κινδύνου, αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη στις περιπτώσεις οι οποίες, εκ φύσεως, ενδέχεται να ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας κατά την έννοια του άρθρου 13, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, όπως είναι η μεταφορά κεφαλαίων.

Συγκεκριμένα, παρά την παρέκκλιση του άρθρου 11, παράγραφος 1, της οδηγίας 2005/60, τα άρθρα 7 και 13 της οδηγίας αυτής επιβάλλουν στα κράτη μέλη να διασφαλίζουν ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην εν λόγω οδηγία λαμβάνουν, στις περιπτώσεις που οι πελάτες είναι και οι ίδιοι ιδρύματα, οργανισμοί ή πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τα συνήθη μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη βάσει του άρθρου 7, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής και αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς

τον πελάτη βάσει του άρθρου 13 της εν λόγω οδηγίας στις περιπτώσεις που εκ φύσεως ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας. Επιπλέον, ακόμη και όταν δεν υπάρχει τέτοια υπόνοια ή τέτοιος κίνδυνος, το άρθρο 5 της οδηγίας 2005/60 επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις, εφόσον οι διατάξεις αυτές αποσκοπούν στην ενίσχυση της καταπολεμήσεως της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας.

(βλ. σκέψεις 75, 80, διατακτ. 1)

2. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 76, 79)

3. Η οδηγία 2005/60, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, έχει την έννοια ότι τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή δεν μπορούν να θίξουν το καθήκον εποπτείας των ιδρυμάτων πληρωμών με το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 21 της οδηγίας 2007/64, για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/111, είναι επιφορτισμένες οι αρμόδιες αρχές και δεν μπορούν να υποκαθιστούν τις εν λόγω αρχές. Η οδηγία 2005/60 έχει την έννοια ότι, καίτοι πιστωτικό ίδρυμα μπορεί, στο πλαίσιο της υποχρεώσεως εποπτείας που υπέχει έναντι των πελατών του, να λαμβάνει υπόψη τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζονται από ίδρυμα πληρωμών έναντι των δικών του πελατών, όλα τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που λαμβάνει πρέπει να προσαρμόζονται στον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2005/60, τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που υπόκεινται στην οδηγία αυτή πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν στις αρμόδιες αρχές που διαλαμβάνονται στο άρθρο 37 της εν λόγω οδηγίας ότι η έκταση των μέτρων που ελήφθησαν στο πλαίσιο της υποχρεώσεώς τους δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, των οποίων το περιεχόμενο μπορεί να προσαρμοσθεί ανάλογα με τον κίνδυνο που συνδέεται με το είδος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσεως ή της σχετικής συναλλαγής, είναι κατάλληλη λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας. Συναφώς, τέτοιου είδους μέτρα πρέπει να έχουν συγκεκριμένο σύνδεσμο με τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας και να είναι αναλογικά σε σχέση με τον κίνδυνο αυτό. Επομένως, μέτρο όπως ο τερματισμός επιχειρηματικής σχέσεως, που προβλέπεται στο άρθρο 9, παράγραφος 5, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2005/60, δεν πρέπει να λαμβάνεται, με γνώμονα το άρθρο 8, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, ελλείψει επαρκών πληροφοριών συνδεδεμένων με τον κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας.

(βλ. σκέψεις 86, 87, 93, διατακτ. 2)

4. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 98, 100)

5. Τα άρθρα 5 και 13 της οδηγίας 2005/60, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2010/78, έχουν την έννοια ότι εθνική κανονιστική ρύθμιση, η οποία θεσπίστηκε κατ' εφαρμογήν είτε του περιθωρίου εκτιμήσεως που το άρθρο 13 της οδηγίας αυτής καταλείπει στα κράτη μέλη είτε της αρμοδιότητας που διαλαμβάνεται στο άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας, πρέπει να είναι συμβατή προς το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως δε προς τις θεμελιώδεις ελευθερίες τις οποίες εγγυώνται οι Συνθήκες. Καίτοι η ως άνω εθνική κανονιστική

ρύθμιση που αποσκοπεί στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή της χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας επιδιώκει θεμιτό σκοπό δυνάμενο να δικαιολογήσει περιορισμό των θεμελιωδών ελευθεριών και μολονότι το γεγονός ότι προϋποθέτει ότι οι μεταφορές κεφαλαίων από ίδρυμα υποκείμενο στην εν λόγω οδηγία σε κράτη άλλα πλην αυτού στο οποίο είναι εγκατεστημένο ενέχουν πάντοτε υψηλότερο κίνδυνο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας μπορεί να διασφαλίσει την επίτευξη του εν λόγω σκοπού, εντούτοις η εν λόγω εθνική κανονιστική ρύθμιση βαίνει πέραν του αναγκαίου προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού μέτρου, καθόσον το τεκμήριο που προβλέπει εφαρμόζεται σε κάθε μεταφορά κεφαλαίων, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα της αντικρούσεως του για μεταφορές κεφαλαίων που δεν ενέχουν αντικειμενικώς τέτοιο κίνδυνο.

Εξάλλου, όσον αφορά την αξιολόγηση του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησεως της τρομοκρατίας κατά την αξιολόγηση αυτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, τουλάχιστον, όλα τα σχετικά στοιχεία που είναι ικανά να αποδείξουν τον κίνδυνο ότι μπορεί να υπάρξει ένα από τα είδη συμπεριφοράς που θεωρούνται ότι συνιστούν νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

(βλ. σκέψεις 108, 111, διατακτ. 3)

6. Όταν ένα κράτος μέλος επικαλείται επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος ως δικαιολογητικό λόγο για εθνική ρύθμιση που μπορεί να παρακωλύσει την άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, ο δικαιολογητικός αυτός λόγος, τον οποίο προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης, πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, ιδίως δε των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τα οποία έχουν κατοχυρωθεί πλέον με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επομένως, η εν λόγω εθνική ρύθμιση θα μπορεί να εμπίπτει στις προβλεπόμενες εξαιρέσεις μόνον εφόσον είναι σύμφωνη με τα θεμελιώδη δικαιώματα, των οποίων την τήρηση διασφαλίζει το Δικαστήριο.

(βλ. σκέψη 109)

7. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 114-116)

8. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψη 119)